

ΟΛΙΒΕΡ ΤΟΥΙΣΤ

Ἐκ τῶν τοῦ Καρόλου Δίκενς.

Συνέχεια· ἴδι ἐκλ. 561.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Ἡ Ὀλίβερ εὐρίσκει ἄλληλθέσιν, καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν κόσμον ἐν μέσῳ φερέτρων.

Εἰς τὰς μεγάλας οἰκογενεῖας ὅταν νέος τις ἠλικιωθῆ καὶ δὲν κατορθωθῆ νὰ τῷ εὐρεθῆ καλὴ τις θέσις δι' ἀγορᾶς, ἢ διαδοχῆς, ἢ μεταβιβάσεως, κατατάσσεται εἰς τὸ ναυτικόν. Τὸ διοικητικὸν συμβούλιον, ἀκολουθοῦν τοιοῦτο σοφὸν καὶ σωτήριον παράδειγμα, παρεδέξατο τὴν ἀνάγκην τῆς κατατάξεως τοῦ Ὀλίβερ Τουίστ ὡς ναυτόπαιδος ἐπὶ τινος ἐμπορικοῦ πλοίου ἀποπλέοντος διὰ μικρὸν τινα καλὸν καὶ ἀρκετὰ νοσῶδη λιμένα. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐφάνη εἰς τοὺς συμβούλους ἢ ἀρίστη πασῶν διότι λίαν πιθανὸν ἦτο, ὅτι ὁ πλοίαρχος ἀμμίαν ἡμέραν μετὰ τὸ γεῦμά του θὰ διέτασσε τὴν μαστίγῳσιν τοῦ παιδίου, ἢ θὰ παρηκολούθει βεβαίως θάνατος, ἢ θὰ ἐσκόρπιζε τὰ μεμέλα του διὰ σιδηροῦ μοχλοῦ διότι, ὡς γνωστὸν, διὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς τάξεως ταύτης, τὰ τοιαῦτα εἰσὶ δύο μικραὶ διασκεδάσεις ἀρκούντως εὐχάριστοι. Ὅσοι πλείοτερον τὸ συμβούλιον ἐξήτάζεν ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν τὸ πρᾶγμα καὶ τοσούτω μᾶλλον ἐπεδοκίμαζεν αὐτό. Τὸ συμπέρασμα τῶν διασκέψεων τοῦ ἦτο, ὅτι ὡς μόνον μέσον πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ μέλλοντος τοῦ Ὀλίβερ ἐκρίθη ἡ ταχίστη ἐπιβίβασις αὐτοῦ εἰς πλοῖον.

Ὁ κύριος Μπάμμπλ ἐστάλη νὰ διενεργήσῃ προκαταρκτικὰς τινὰς ἐρεῦνας, ἵνα εὕρῃ πλοίαρχον τινα οἰονδήποτε, ἔχοντα ἀνάγκην ναυτόπαιδος, περὶ οὗ οὐδεὶς ἐνδιεφερέτο. Ἐπέστρεψε δὲ εἰς τὸ κατὰστημα, ὅπως ἀνακοινώσῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, ὅτε εἰς τὴν θύραν συνήντησε τὸν ἐργολάβον τῶν κηδεῶν τῆς ἐνορίας κύριον Σάουαρμπερρυ, αὐτοπροσώπως.

Ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ ἦν ἀνὴρ ὑψηλός, ἰσχνός, φέρων μέλαν τετριμένον ἔνδυμα καὶ ἐμβαλωμένους μελαίνας βαμβάκηρας περικνημίδας. Ἡ φύσις δὲν εἶχε προικίσει αὐτὸν μὲ ἰλαρὰν φυσιογνωμίαν, ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὸ ἐπάγγελμά του εὐρίσκειν ἄφθονον ὕλην ἀστειοτήτων, τὸ βῆμά του ἦν οὕτως εἰπεῖν ἐλαστικὸν καὶ φαιδρὰ ἢ φυσιογνωμία του. Οὗτος λοιπὸν πλησιάσας τὸν κύριον Μπάμμπλ ἔθλιψε φιλικώτατα τὴν χεῖρά του.

«Ἦλθα νὰ πάρω μέτρον τῶν δύο γυναικῶν ποῦ ἀπέθαναν τὴν περασμένην νύκτα, κύριε Μπάμμπλ, εἶπεν ὁ ἐργολάβος.

— Ὅθι κάμετε τὴν τύχην σας, κύριε Σάουαρμπερρυ, εἶπεν ὁ ἐνοριακὸς κλητῆρ λαμβάνων διὰ τοῦ ἀντίχειρος καὶ τοῦ λιχανοῦ μίαν δραχμὴν ταμβάκου ἐκ τῆς ταμβάκοθήκης, ἢ παρυσίασεν αὐτῷ ὁ ἐργολάβος τῶν κηδεῶν, καὶ

ἤτις ἐπιχαρίτως καὶ τεχνικώτατα παρίστα μικρὸν φέρετρον. Σὰς λέγω ὅτι θὰ κάμετε τὴν τύχην σας, κύριε Σάουαρμπερρυ, ἐπανέλαβεν ὁ κύριος Μπάμμπλ κτυπῶν αὐτὸν φιλικῶς διὰ τῆς βάρδου εἰς τὸν ὦμον.

— Τὸ νομίζετε ; εἶπεν ὁ ἐργολάβος μὲ τόνον φωνῆς οὔτε ἐπιβεβαιωτικὸν οὔτε πάλιν ἀρνητικόν· ἀλλὰ αἱ τιμαὶ ὅπου ἔχει ὀρίσει ἡ διεύθυνσις εἶναι πολὺ μικραὶ, κύριε Μπάμμπλ.

— Ὅμοιάζουσι τὰ φέρετρά σας, κύριε Σάουαρμπερρυ, ἀντεῖπεν ὁ κλητῆρ μὲ τόνον ἀποκλίνοντα εἰς ἀστεῖσμον, ὅσον ἤρμοζεν εἰς σοβαρὸν ὑπάλληλον.

Τὸν κύριον Σάουαρμπερρυ ἐγοήτευσεν, ὡς ἦν ἐπόμενον, ἡ λεπτότης τοῦ χαριεντισμοῦ καὶ ἐκάγχασεν ἡχηρῶν. «Ἀλήθεια εἶναι, κύριε Μπάμμπλ, εἶπε τέλος. Πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσω, ὅτι ἀφ' οὔτου ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν τὸ νέον σύστημα τὰ φέρετρα εἶναι στενωτέρα καὶ χαμηλότερα ἀπὸ πρῶτα· ἀλλὰ πρέπει κἀνεὶς νὰ ἔχη καὶ ἐν μικρὸν κέρδος, κύριε Μπάμμπλ· ἡ ξυλικὴ κοστίζει ἀκριβὰ, κύριε, καὶ τῆς σιδερένιες λάμαις τὰς φέρω ἀπὸ τὸ Μπέριμπαμ.

— Μπα ! εἶπεν ὁ κύριος Μπάμμπλ, κάθε τέχνη ἔχει καὶ τὰ κέρδη καὶ τὰς ζημίας της, καὶ ἐν καλὸν κέρδος εἶναι πάντοτε κάτι τι.

— Βεβαίωτατα, ἀπεκρίνατο ὁ ἐργολάβος· καὶ ἐπειδὴ δὲν κερδίζω τίποτε ἀπὸ κάθε εἶδος ἰδιαιτέρως, ἀποζημιώνομαι ἀπὸ τὸ σύνολον τῆς ἐργασίας καθὼς βλέπετε· ἔ ! ἔ ! ἔ !

— Δίκαια, εἶπεν ὁ κύριος Μπάμμπλ.

— Πρέπει ὅμως νὰ τὸ εἶπω, ἐξηκολούθησεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ ἐπαναλαμβάνων τὴν σειρὰν τοῦ λόγου του, ὃν διέκοψεν ὁ κλητῆρ, πρέπει ὅμως νὰ τὸ εἶπω, κύριε Μπάμμπλ, ὅτι ἕνα πρᾶγμα μὲ ζημιώνει πολὺ· οἱ εὐρωστοὶ τὰ πρυμνίζουσι πρῶτοι. Θέλω νὰ εἶπῶ πῶς οἱ ἀνθρωποὶ ὅπου εἶχαν ζῆσει καλὰ καὶ ἐπλήρωσαν ἐπὶ πολὺν καιρὸν συνδρομὴν εἰς τὸ πτωχοκομεῖον, ἀποθνήσκουσι πρῶτοι ὅταν καταντήσονται νὰ ἔμβουν εἰς αὐτό· καὶ καταλαμβάνετε, κύριε Μπάμμπλ, τρεῖς ἢ τέσσαρες πόντοι ξύλο περισσότερο, μού ψαλιδίζουσι πολὺ τὰ κέρδη, καταλαμβάνετε, μάλιστα ὅταν ἔχη κἀνεὶς ὀλόκληρον οἰκογένειαν εἰς τὴν βάχιν του, κύριε Μπάμμπλ.»

Ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ ἔλεγεν ὁ Σάουαρμπερρυ μὲ ἦθος ἀνθρώπου δυσηρησθημένου καὶ ἔχοντος ἀφορμὰς παραπόνων, ὁ κύριος Μπάμμπλ κατενόησεν ὅτι εἰς τὴν σειρὰν τοιαύτης συνομιλίας δυνατὸν νὰ παρενείροντο καὶ παρατηρήσεις τινὲς δυσμενεῖς εἰς τὴν ἐνορίαν· διὰ τοῦτο συνετὸν ἐθεώρησε νὰ στρέψῃ ἀλλαχού τὸν λόγον, καὶ ὁ Ὀλίβερ Τουίστ παρέσχεν αὐτῷ πρόχειρον ἀντικείμενον ὀμιλίας.

«Μήπως κατὰ τύχην γνωρίζετε κἀνενα, ἠρώτησεν ὁ κύριος Μπάμμπλ, ὅπου νὰ ἔχη ἀνάγκην μαθητευομένου ; Γιατὶ εἶναι ἕνα παιδί τῆς ἐνο-

είας, ὅπου τῆς φέρνει πολὺ βάρος, μυλόπετρα ὅσαν νὰ ποῦμε κρεμασμένη εἰς τὸν λαιμὸ τῆς ἑνορίας. Πολὺ ἐπικερδῆς προσφορά, κύριε Σάουαρμπερρυ, πολὺ ἐπικερδῆς.»

Καὶ λέγων ταῦτα ὁ κύριος Μπάμμπλ ἔδεικνε διὰ τῆς ράβδου του τὴν γνωστὴν τοιχοκολλημένην ἀγγελίαν, καὶ διὰ τοῦ μήλου τῆς ράβδου ταύτης, ἐκτύπησε τρεῖς τὰς λέξεις *πέντε λίραι στερλίνας*, αἵτινες ἦσαν τετυπωμένοι διὰ κεφαλαίων παχυτάτων γραμμάτων.

«Μὰ τὴν πίστιν μου! εἶπεν ὁ ἐργολάβος δραττόμενος τῆς κεντημένης παρυφῆς τῆς στολῆς τοῦ κλητῆρος δι' αὐτὸ ἴσα ἴσα ἤθελα νὰ σας κάμω λόγον. Εἰξέυρετε. . . Τί ὠραῖον κομβίον ἔχετε, ἀγαπητὲ κύριε Μπάμμπλ! δὲν τὸ εἶχα παρατηρήσει.

— Ναι, εἶναι ἀρκετὰ καλὸν, εἶπεν ὁ κλητῆρ μετὰ φιλαυτίας θεωρῶν τὰ κοσμοῦντα τὴν στολὴν αὐτοῦ γονδρὰ χαλιὰ κωμβία· ἡ παράστασις εἶναι ἡ ἴδια τῆς ἑνοριακῆς σφραγίδος· παριστάνει τὸν ἀγαθὸν Σαμαρείτην. Τὸ συμβούλιον μοῦ τὸ ἔδωσε δι' ἀγιοθασιλιάτικα, κύριε Σάουαρμπερρυ. Καὶ πρώτην φοράν τὸ ἔβαλα ὅταν παρευρέθην εἰς τὴν ἀνάκρισιν ὅπου ἔγινε δι' ἐκεῖνον τὸν πτωχὸν ἔμπορον, τὸν ὁποῖον εὔρον νεκρὸν εἰς μίαν ἐξώπορτα.

— Ἐνθυμοῦμαι, εἶπεν ὁ ἐργολάβος· οἱ ἑνορκοὶ δὲν διεκήρυξαν ὅτι ἀπέθανεν ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὸ κρῶς ;»

Ὁ κύριος Μπάμμπλ ἔνευσε καταφατικῶς.

«Καὶ τὸ πρακτικὸν προσέθετε, νομίζω, ἰδιαιτέως, ἐξηκολούθησεν ὁ ἐργολάβος, ὅτι ἐὰν οἱ ἔχοντες τὴν φροντίδα τῶν πτωχῶν. . .

— Φθάνει, κουραφέξαλα! εἶπεν ὁ κλητῆρ μετ' ἀγανακτήσεως. Ἐὰν τὸ συμβούλιον ἔδινε προσοχὴν εἰς ὅλας τὰς ἀνοησίας ὅπου τοῦ ψάλλον αὐτοὶ οἱ παλαβοὶ οἱ ἑνορκοὶ, θὰ εἶχε κακοὺς μπελάδες.

— Ἀλήθεια, εἶπεν ὁ ἐργολάβος.

— Οἱ ἑνορκοὶ, εἶπεν ὁ κύριος Μπάμμπλ, σφίγγων ἰσχυρῶς τὴν ράβδον του, —σημειῶν ὅτι ἦτο σφόδρα ὠργισμένος, —οἱ ἑνορκοὶ εἶναι ὄντα χωρὶς ἀνατροφὴν, ἄθλιοι, χαμερπεῖς!

— Καὶ αὐτὸ ἀλήθεια, εἶπεν ὁ ἐργολάβος.

— Δὲν ἔχουν οὔτε στάλα φιλοσοφίας καὶ οἰκονομικοῦ πνεύματος, προσέθηκεν ὁ ἑνοριακὸς κλητῆρ, οὐ ἡ ἀγανακτήσις εἶχε κορυφωθῆ.

— Βέβαια ὄχι.

— Τοὺς περιφρονῶ ὅλους, εἶπεν ὁ κλητῆρ, καὶ τὸ πρόσωπόν του καθίσατο ὀλοὸν πορφυρότερον.

— Καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιο, ἀπεκρίθη ὁ ἐργολάβος.

— Καὶ ἤθελα νὰ εἶχα αὐτοὺς τοὺς ἑνόρκους, ὅπου καυχῶνται πῶς εἶναι τόσο ἀνεξάρτητοι, νὰ τοὺς εἶχα μίαν ἐβδομάδα μονάχα ἢ δύο εἰς τὸ κατὰστημα· καὶ μὲ τοὺς κανονισμοὺς τοῦ συμβουλίου θὰ τοὺς εἶδειχα ἀντὰ καταιβάζων ἢ ὄχι ταυτιά τους!

— Τέλος πάντων, ἄς ἀφήσωμεν αὐτοὺς νὰ ἦναι ὅ τι εἶναι,» ὑπέλαβεν ὁ ἐργολάβος, καὶ συγχρόνως ἐμειδία μειδιάμα ἐπιδοκιμαστικόν, ὅπως κατευνάσῃ τὴν αὔξουσαν ὀργὴν τοῦ θυμωμένου κλητῆρος.

Ὁ κύριος Μπάμμπλ ἐξέβαλε τὸν τρίκωχον πιλόν του, ἐξήγαγεν ἐν μινδῆλιον, καὶ ἐσπόγγισε τὸν ἄσθονον ἰδρώτα τοῦ μετώπου του, ἐφόρεσεν αὐτῆς τὸν πιλόν του καὶ στραφείς πρὸς τὸν ἐργολάβον τῷ εἶπε κάπως ἡσυχότερον·

«Λοιπὸν, τί ἐλέγαμε γι' αὐτὸ τὸ παιδί ;

— Ὡ! εἰξέυρετε, κύριε Μπάμμπλ, ἀπεκρίθη ὁ σοροπηγὸς· πληρῶνα μεγάλην συνδρομὴν διὰ τοὺς πτωχοὺς.

— Χρ! ἔκαμεν ὁ κύριος Μπάμμπλ, λοιπὸν ;

— Λοιπὸν! ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ, ἐὰν πληρῶνα πολλὰ διὰ τοὺς πτωχοὺς ἐσκεπτόμην ὅτι δίκαιον εἶναι νὰπολαμβάνω καὶ ὅσας ὠφελείας ἐμπορῶ ἀπὸ αὐτοὺς, κύριε Μπάμμπλ· λοιπὸν. . . λοιπὸν νομίζω ὅτι αὐτὸ τὸ παιδί ἔμπορεῖ νὰ μοῦ χρησιμεύσῃ.»

Ὁ κύριος Μπάμμπλ ἤρπασε τὸν βραχίονα τοῦ ἐργολάβου καὶ εἰσῆγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ κατάστημα. Ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ συνδιελέχθη ἐπὶ πέντε λεπτά μετὰ τῶν συμβούλων, καὶ συνεφωνήθη νὰ λάβῃ τὴν αὐτὴν ἐσπέραν τὸν Ὀλιβερ παρ' ἑαυτῷ πρὸς δοκιμὴν, δηλον ὅτι ἂν εἰς διάστημα ὀλίγου καιροῦ ἔβλεπεν ὅτι ἡ ἐργασία του ἀπέφερε πλειοτέρας ὠφελείας τῶν διὰ τὴν τροφήν του ἀπαιτουμένων δαπανῶν, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ τὸν κρατήσῃ ἐπὶ ὠρισμένον ἀριθμὸν ἐτῶν, χρησιμοποιοῦν αὐτὸν κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ.

Ὁ μικρὸς Ὀλιβερ προσήχθη τὴν ἐσπέραν πρὸ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου καὶ ἀνεκινώθη αὐτῷ ὅτι ἐμελλε πάραυτα νὰ προσληφθῆ ὡς μαθητευόμενος παρὰ τοῦ φερετροπηγοῦ, καὶ ὅτι ἐὰν παρεπονείτο διὰ τὴν θέσιν του καὶ ἐπανέπιπτεν εἰς βάρος τῆς ἑνορίας θὰ τὸν ἐπεβίβαζον ἐπὶ πλοίου διὰ νὰ πνιγῆ ἢ σκοτωθῆ ἐν αὐτῷ. Ὀυδερμίαν συγκίνησιν ἐπεδείξατο. Ἄπαντες οἱ κύριοι ἐκεῖνοι διεκήρυξαν ὅτι ἦτο κάθαρμα χωρὶς καρδίαν καὶ αἴσθημα, καὶ διέταξαν τὸν κύριον Μπάμμπλ νὰ τον πάρῃ ἀπ' ἐμπρὸς των εἰς τὴν στιγμὴν.

Ἄν καὶ φυσικώτατα οἱ σύμβουλοι εἶπερ τις καὶ ἄλλος ἐδικαιοῦντο εὐλόγως νὰ φριξοῦν ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ ἐνδείξει ἀναίσθησίας τοῦ τροφίμου τοῦ πτωχοκομείου, τὸ βέβαιον εἶναι ὅμως ὅτι δεινῶς ἠπατώντο εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν. Διότι ὁ Ὀλιβερ ἀντὶ ἑλλείψεως εὐαισθησίας ἔπασχε τὸναντίον ἐξ ὑπερρευχισθησίας, καὶ ἔτρεχε τὸν κίνδυνον ἐκ τῶν δεινῶν ἅτινα ἐν τῷ πτωχοκομείῳ ὑπέφερε νὰποκτηθῆ τέλος. Ἐμαθε τὸν νέον προορισμὸν του χωρὶς λέξιν νὰ εἶπῃ, ἔθεσεν ὑπὸ μάλλης τὴν μικρὰν ἀποσκευὴν του, ἥτις οὐδόλως ἦν βαρεῖα, διότι ἐχώρει εἰς τεμάχιον χάρτου ἡμίσεως τετραγωνικοῦ ποδὸς καὶ

πάχος είχε μόλις τριῶν δακτύλων, κατεβίθασε μέχρις ὀφθαλμῶν τὴν προμετωπίδα τοῦ κασκέτου του, λαβῶν δὲ καὶ αὐθις τὴν παρυφὴν τῆς στολῆς τοῦ κυρίου Μπάμμυπλ, ὠδηγήθη παρ' αὐτοῦ εἰς νέον τόπον βασάνων.

Μέχρι τινὸς διαστήματος ὁ κύριος Μπάμμυπλ ἔστυρεν οὕτω τὸν Ὀλιβερ κατόπιν αὐτοῦ, χωρὶς νὰ δώσῃ ποσῶς προσοχὴν εἰς τὸ παιδίον· διότι ὁ ἐνοριακὸς κλητὴρ ἐβάδιζε μὲ τὴν κεφαλήν ὑψωμένην, ὡς προσήκει εἰς ἐνοριακὸν κλητῆρα. Ἐπνεεν ἄνεμος σφοδρὸς, ὁ δὲ μικρὸς Ὀλιβερ ἐκρύπτετο ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὰς πτυχὰς τῆς σολῆς, ἥτις ἀνοιγομένη ἀπεκάλυπτε τὸ ὠραῖον ἐσωκάρδιον καὶ τὰς κομψὰς κοντάς ἀναξυρίδας τοῦ κλητῆρος. Ὅτε ἐπλησίαζον νὰ φθάσωσιν, ὁ κύριος Μπάμμυπλ ἐνέκρινε νὰ ῥίψῃ ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ παιδὸς, ἵνα ἴδῃ μήπως εἶχεν ἔλλειψίν τινα, καὶ ἐποίησε τοῦτο μετ' ἤθους εὐμενοῦς προστάτου, μὴ ἀπαξιῶντος χάριν φιλανθρωπίας νὰ κατέλθῃ μικρὸν τοῦ ὕψους τῆς θέσεώς του.

«Ὀλιβερ! εἶπεν ὁ κύριος Μπάμμυπλ.

— Ὅριστε, σὲρ, ἀπεκρίνατο τὸ παιδίον δι' ἀσθενοῦς καὶ ὑποτρεμούσης φωνῆς.

— Μὴ βάνῃς τὸ κασκέτο 'ς τὰ μάτια σου, καὶ σήκωσε τὸ κεφάλι σου.»

Ὁ Ὀλιβερ ὑπήκουσε παρευθὺς, φέρων ταχέως τὴν χεῖρα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του· ἀλλ' ἐν δάκρυον ἔρρεεν ἔτι, ὅτε ἠτένισε τὸν δηγιόν του, καὶ ἠλλάχωσε τὰς παρειάς του, ἐν ᾧ ὁ Μπάμμυπλ μετ' αὐστηροῦ ὀμματος ἐθεώρει αὐτόν· τὸ δάκρυον ἐκεῖνο ἠκολούθησεν ἕτερον, καὶ τοῦτο πάλιν ἕτερον. Τὸ παιδίον προσεπάθησε νὰ τὰ καταστείλῃ, ἀλλ' εἰς μάτην· ἀφῆκε τὴν παρυφὴν τῆς στολῆς τοῦ κλητῆρος, ἔφερε τὰς δύο χεῖρας εἰς τὸ πρόσωπόν του καὶ χεῖμαρρος δακρύων ἔρρευσε διὰ τῶν κατεσκληκῶτων δακτύλων του.

«Ἐξάριετα! ἀνεκράυγασεν ὁ κύριος Μπάμμυπλ, σταθεῖς ἀποτόμως καὶ ἄγριον βλέμμα ἐκτοξεύων κατὰ τοῦ μικροῦ προστατευομένου του. Ἀπὸ ὅλα τὰ ἀχάριστα καὶ τὰ πλέον διεστραμμένα παιδία, ἀφ' ὅσα εἶδα, εἶσαι τὸ. . .

— Ὅχι, ὄχι, σὲρ, εἶπεν ὁ Ὀλιβερ ὀλολύζων καὶ περιπτυσσόμενος τὴν χεῖρα τὴν κρατοῦσαν τὴν πολυθρόλητον βάρδον· ὄχι, ὄχι, σὲρ! θέλω νὰ ἦμαι καλὸς· ναί, θὰ γίνω φρόνιμος, σὲρ! εἶμαι τόσῳ μικρὸς σὲρ, τόσῳ. . . τόσῳ. . .

— Τόσῳ, τόσῳ, τί; ἠρώτησεν ὁ Μπάμμυπλ ἐκπλαγείς.

— Τόσῳ ἐγκαταλελειμμένος, σὲρ, τόσῳ ἐγκαταλελειμμένος ἀπὸ ὅλους, ἀνεκράυγασε τὸ παιδίον. Ὅλοι μὲ ἀποστρέφονται. ὦ! σὲρ, σὲ παρακαλῶ, μὴ θυμώσῃς μὲ ἐμέ!»

Τὸ παιδίον συγχρόνως ἐκτύπα τὸ στῆθός του, ὠλόλυζε καὶ ἠτένιζε μετ' ἀγωνίας τὸν κλητῆρα.

Ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ὁ κύριος Μπάμμυπλ παρεθῆρει ἐκστατικὸς τὴν ἐλεεινὴν καὶ στυγνὴν ἀ-

πελπισίαν ἐκφράζουσαν φυσιογνωμίαν τοῦ Ὀλιβερ· ἔβηξε τρεῖς ἢ τετράκις, ὡς ἄνθρωπος πάσχων κατάρρουν, ὑποψιθυρίζων βλασφημίαν κατὰ τοῦ ἐνοχλητικοῦ τούτου βηχῆς, καὶ εἶπεν εἰς τὸν Ὀλιβερ νὰ σπογγίσῃ τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ νὰ ἦναι εἰς τὸ ἐξῆς φρόνιμος. Ἐπειτα, λαβῶν τὴν χεῖρά του, ἐξηκολούθησε νὰ βαδίζῃ ἐν σιγῇ.

Ὁ φερετροπηγὸς εἶχε κλείσει τὰ παραθυρόφυλλα τοῦ ἐργαστηρίου του, καὶ ἠσχολεῖτο νὰ ἐγγράφῃ τὰς εἰσπράξεις εἰς τὸ κατάστιχόν του, ὑπὸ τὸ φῶς ἐλεεινοῦ κηρίου, ὅτε εἰσῆλθεν ὁ κύριος Μπάμμυπλ.

«Ἄ! εἶπεν ὑψῶν τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἀφείς ἡμιτελῆ μίαν λέξιν· σεῖς εἴσθε, κύριε Μπάμμυπλ, — Ἐγὼ αὐτὸς, κύριε Σάουαρμπερρου, ἀπεκρίθη ὁ κλητῆρ· νὰ, σὰς ἔφερα τὸ παιδί.»

Ὁ Ὀλιβερ προσέκλινεν.

«Ἄ! αὐτὸ εἶναι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος, εἶπεν ὁ ἐργολάβος τῶν κηδειῶν, ὑψῶν τὸ κηρίον, ὅπως ἴδῃ καλῶς τὸν Ὀλιβερ. Κυρία Σάουαρμπερρου, δὲν ἔρχεσθε μίαν στιγμὴν, ἀγαπητή μου;»

Ἡ κυρία Σάουαρμπερρου ἐξῆλθεν ἕκ τινος μικροῦ δωματίου, ὅπισθεν τοῦ ἐργαστηρίου· ἦν δὲ γυνὴ κοντὴ, ἰσχνή, αὐτόχρημα μέγαιρα.

«Ἀγαπητή μου, εἶπε μειλιχίως ὁ κύριος Σάουαρμπερρου, αὐτὸ εἶναι τὸ παιδί τοῦ πτωχοκομείου, περὶ τοῦ ὁποίου σοῦ ἔκαμα λόγον.»

Ὁ Ὀλιβερ προσέκλινεν αὐθις.

«Θεὸ μου! ἐφώνησεν ἡ γυνὴ, τί ἀχαμνὸ ὅπου εἶναι!

— Πραγματικῶς δὲν εἶναι εὐρωστον, ὑπέλαβεν ὁ κύριος Μπάμμυπλ, παρατηρῶν μετ' αὐστηροῦ βλέμματος τὸν Ὀλιβερ, ὡς ἐὰν οὗτος ἔπταιε διότι ἦτο ἰσχνός· δὲν εἶναι εὐρωστον, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν· ἀλλὰ θάναπτυχθῆ, κυρία Σάουαρμπερρου, θάναπτυχθῆ.

— Ναί, εἶπε μετὰ δυσαρσεκειᾶς ἡ γυνὴ, θάναπτυχθῆ εἰς βάρος καὶ εἰς λογαριασμόν μας. Δὲν καταλαμβάνω τί κερδίζει κάνεις μὲ αὐτὰ τὰ παιδιὰ τῆς ἐνορίας· κοστίζουν περισσότερα παρ' ὅσον ἀξίζουν. Ἄλλ' οἱ ἄνδρες ἔτσι θέλουν νὰ κάνουν πάντα δουλειαῖς τοῦ κεφαλιοῦ των· ἔλα καταίθακάτω, σκελετέ.» Καὶ λέγουσα ταῦτα ἦνοιξε μίαν θύραν, καὶ ἔσπρωξε τὸν Ὀλιβερ εἰς τινὰ κλίμακα, φέρουσιν εἰς μικρὸν σκοτεινὸν καὶ ὑγρὸν ὑπόγειον, ὅπερ ἐκάλουν πομπωδῶς μαγειρεῖον, ἐν ᾧ εὐρίσκετο ἡ ὑπηρέτρια, κοράσιον ῥυπαρὸν καὶ κακομάζαλον.

«Καρλόττα, εἶπεν ἡ κυρία Σάουαρμπερρου, ἥτις εἶχεν ἀκολουθήσει τὸν Ὀλιβερ, δόσε εἰς τὸ παιδί ἐδῶ τάποφαγούδια ποῦ ἐφύλαξες διὰ τὸν Τρίπ· δὲν ἤλθε 'ς τὸ 'σπίτι δλημέρα, ἄς τὰ φάγῃ λοιπὸν ἄλλος. Πιστεύω πῶς θὰ τὰ φᾶς καὶ δὲν θὰ κάμῃς τὸν ἀκκατάδεκτον, ἔ, μικρέ;»

Ὁ Ὀλιβερ, οὗ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀπήστραψαν ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι θὰ φάγῃ κρέας, ἐπέπεσε μετ' ἀπληστίας κατὰ τῶν ἀηδῶν λειψάνων τοῦ δειπνοῦ.

ἠθελον νὰ ἔβλεπε τὸν Ὀλιβερ Τουίστ, καταβροχθίζοντα μετὰ φρικώδους ἀπληστίας, ὅσα σάλλος δὲν ἠθέλησε νὰ φάγη, κάνεις ἐκ τῶν φιλοσόφων ἐκείνων, παρ' οἷς ἡ καλοπέρασις καὶ τὰ καλά φαγητὰ μόνον χολὴν παράγουσι, καὶ κανείς ἐκ τῶν φιλανθρώπων ἐκείνων, ὧν τὸ αἷμα πάθος καὶ σιδηρᾶ ἢ καρδία, ὁσάκις ἀποφασίζουσι περὶ τῆς τύχης τῶν πτωχῶν. Ἡ μᾶλλον προτιμότερον θὰ ἦτο, ἂν ἔβλεπέ τις τὸν φιλόσοπον ἐκείνον, τὸ αὐτὸ γεῦμα ἔχοντα, ὃ καὶ ὁ Ὀλιβερ, καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς εὐχαριστήσεως καταβροχθίζοντα αὐτό.

«Λοιπὸν, εἶπεν ἡ γυνὴ, ὅταν ὁ Ὀλιβερ ἐτελείωσε τὸ δεῖπνόν του, εἰς ὃ παρέστη μετὰ φρίκης καὶ τρόμου ἀναλογιζομένη τὴν μέλλουσαν ὕβριν τοῦ παιδός, ἐτελείωσες;»

Ἐπειδὴ οὐδὲν τῷ ἔμενε πλέον νὰ καταβροχθίσῃ ὁ Ὀλιβερ ἀπήντησε καταφατικῶς.

«Τότε, ἔλα μαζί μου,» εἶπε· καὶ λαβοῦσα ῥυπαρὰν τινα καὶ καπνίζουσαν λυχνίαν ὠδήγησεν αὐτὸν εἰς τὰ ἄνω τῆς κλιμακός. «Τὸ κρεβάτι σου εἶναι ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ τεζάχι. Δὲν φοβάσαι πιστεύω νὰ κοιμηθῆς ἀνάμεσα ἔς ξυλοκρέβατα. Ἄλλὰ καὶ νὰ φοβάσαι ὄλω τὸ ἴδιο κάνει· ἀλλοῦ δὲν ἔχει νὰ κοιμηθῆς. Ἐλα. Δὲν θὰ με κρατήσης ἐδῶ ὅλη νύκτα!»

Ὁ Ὀλιβερ δειλὸς καὶ συνεσταλμένος ἠκολούθησε τὴν νέαν αὐτοῦ δέσποιναν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

Νέαι γνωριμίαι τοῦ Ὀλιβερ καὶ αἱ ἐντυπώσεις αὐτοῦ κατά τινα κηδείαι.

Μείνας ὁ Ὀλιβερ μόνος ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ σοροπηγοῦ, ἀπέθεσε τὴν λυχνίαν ἐπὶ τινος θρανίου, καὶ ἔριψε πεφοβισμένον βλέμμα περίξ αὐτοῦ ἀνεκφραστον αἰσθημα τῶν κατέλαθεν αὐτὸν, ὅπως ἤθελε καταλάβει καὶ ἄλλους πλέον αὐτοῦ ἠλικιωμένους. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐργαστηρίου ἔκειτο νέον, ἀτελὲς φέρετρον, ἐπὶ μαύρων σανίδων, τοσοῦτον ἀπαίσιον τὴν θέαν, ὥστε ῥίγος κατελάμβανε τὸν Ὀλιβερ, ὁσάκις οἱ ὀφθαλμοὶ του προσηλοῦντο ἐπ' αὐτοῦ· περιέμενεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ ἴδῃ ἐξερχομένην βραδέως αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἀποτροπαίου φάσματός, οὗ ἡ ὄψις θὰ τὸν ἔκαμνε νάποθάνῃ ἐκ τρόμου. Εἰς τοὺς τοίχους ἦσαν τεθειμέναι μακρὰί σειραὶ ἐλατίνων σανίδων, αἵτινες ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν τῆς λυχνίας φῶς ἐφαίνοντο ὡς εὐρύστερα φαντάσματα, ἔχοντα τὰς χεῖρας εἰς τὰ θυλάκιά των. Ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἔκειτο νεκρικὰ ἐμβλήματα, σχίζαι, ἦλοι καὶ τεμάχια μέλανος ὑφάσματος ὀπισθεν δὲ τοῦ λογιστηρίου, ἐστόλιζε τὸν τοῖχον φρικαλέα εἰκὼν νεκρικῆς πομπῆς. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἦτο πνιγηρὰ, καὶ ἐφαίνετο ὡσεὶ ἀποπνεύουσα ὀσμὴν φερέτρον ὑπὸ δὲ τὰ λογιστήριον, ἡ δὲ εἰς ἣν εἶχε ῥιφθῆ τὸ στρώμα τοῦ Ὀλιβερ ἐφαίνετο ὡς χαίνων τάφος.

Ἄλλὰ τὴν φαντασίαν τοῦ παιδός δὲν ἐβασά-

νιζε μόνον τὸ θέαμα ἐκεῖνο· ἠσθάνετο ὅτι ἦτο μεμονωμένος ἐν τῷ ἀλλοκότῳ ἐκείνῳ τόπῳ· καὶ πάντες εἰξεύρομεν ὅποιον ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ ταῦτα κατάστασις καὶ εἰς γενναιοτάτους. Τὸ παιδίον δὲν ἐθλίβετο διὰ τὸν χωρισμὸν φίλου· δὲν ἐθρῆναι πρόσφατον θάνατον ἀγαπωμένου προσώπου, οὐδὲ τὴν καρδίαν του ἐθάρυνεν ἡ ἀπουσία προσφιλοῦς ἀντικειμένου, καὶ ὅμως ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἦτο περίλυπος μέχρι θανάτου· καὶ ὅτε ἐχώθη εἰς τὴν στενὴν αὐτοῦ κοίτην, θὰ ἤρχετο νὰ ἦτο αὐτὴ τὸ φερέτρον του, καὶ νὰ τῷ ἦτο δυνατὸν νὰ κοιμηθῆ ἔσχαί ἐν τῷ νεκροταφείῳ, ἐν ᾧ εἰς τὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου θὰ προσέκλινεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του τὸ ὑπεράνω αὐτοῦ βλασάνον χόρτον, καὶ οἱ θλιβεροὶ ἤχοι τοῦ παλαιοῦ κώδωνος θὰ ἔθελγον τὸν αἰώνιον ὕπνον αὐτοῦ.

Τὴν πρώταν τῆς ἐπαύριον ἐξύπνησεν αὐτὸν κρότος ἰσχυροῦ λακτίσματος κατενεχθέντος ἐξωθεν κατὰ τῆς θύρας τοῦ ἐργαστηρίου καὶ ἐπαναληφθέντος εἰκοσιπεντάκις μετὰ θυμοῦ, ἐν ᾧ ὁ Ὀλιβερ ἐνεδύετο ἐν σπουδῇ ὅταν ἤρχισε νάποσύρη τοὺς μοχλοὺς οἱ πόδες ἔπαυσαν νὰ λακτίζωσι καὶ μία φωνὴ ἠκούσθη·

«Θάνοιξῆς ἢ ὄχι;

— Ναί, κύριε, ἀμέσως, ἀπεκρίνατο ὁ Ὀλιβερ σύρων τὸν μοχλὸν καὶ στρέφων τὴν κλειδα.

— Μήπως εἶσαι ὁ καινούργιος κάλφας; ἠρώτησεν ἡ φωνὴ διὰ μέσου τῆς ὀπῆς τοῦ κλειθροῦ.

— Ναί, κύριε, ἀπεκρίνατο ὁ Ὀλιβερ.

— Πόσων χρόνων εἶσαι;

— Δέκα, κύριε, εἶπεν ὁ Ὀλιβερ.

— Τότε θάργάσω καλά τὸ τομάρι σου, εἶπεν ἡ φωνή. Θὰ ἰδῆς, χαντακωμένε.»

Μετὰ τὴν χαριτωμένην ταύτην ὑπόσχεσιν ἡ φωνὴ ἤρχισε νὰ συρίζῃ.

Ὁ Ὀλιβερ, πολλάκις ὑποστάς τὰποτελέσματα τοιούτων ὑποσχέσεων, δὲν ἀμφεβάλλε ποσῶς ὅτι ὁ ὀμιλῶν, οἷοςδήποτε ἂν ἦτο, θὰ ἐδείκνυτο συνεπῆς εἰς τὸν λόγον του. Διὰ τρεμούσης χειρὸς ἔσυρε τοὺς μοχλοὺς καὶ ἦνοιξε τὴν θύραν.

Ἐκύτταξεν εἰς τὸν δρόμον δεξιᾶ, ἀριστερᾶ, ὑποθέτων ὅτι ὁ ὀμιλήσας αὐτῷ διὰ τῆς ὀπῆς τοῦ κλειθροῦ ἄγνωστος ἔκαμνε ὀλίγα βήματα ὀπίσσω ῥεσταθῆ. Διότι οὐδένα ἄλλον ἔβλεπεν ἐκτὸς ὑψηλοῦ τινος παιδός καθήμενον ἐπὶ λίθου ἀπέναντι τοῦ ἐργαστηρίου καὶ ἀπλήστως καταβροχθίζοντος κομμάτιον ἄρτου ἠλειμμένον μὲ βούτυρον.

«Συμπάθειον, κύριε, εἶπεν ἐπὶ τέλους ὁ Ὀλιβερ, μὴ βλέπων ἕτερον ἐπισκέπτην. Σεῖς ἐκτυπήσατε;

— Ἐγὼ ἐκλότσησα, ἀπήντησεν ὁ ἄλλος.

— Χρειάζεσθε κἀνὲν ξυλοκρέβατον;» ἠρώτησεν ἀφελῶς ὁ Ὀλιβερ.

Ὁ χονδρὸς καὶ ὑψηλὸς παῖς ὠργίσθη σφόδρα ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἐρωτῆσει, καὶ εἶπεν ὅτι ὁ Ὀλιβερ θὰ ἤρχετο γρήγορα εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ

προμηθευθῆ ξυλοκρέβατον, ἂν ἐτόλμα νὰ κάμνη εἰς τὸ ἐξῆς τοιαῦτα χωρατὰ μετὰ τοὺς ἀνωτέρους του.

«Δὲν εἰςζύρεις ποῖος εἶμαι, ὄρφανὸ τοῦ διαβόλου; εἶπεν ἐγειρόμενος καὶ προχωρῶν μετὰ σοβαρότητος.

— Ὅχι, κύριε, ἀπεκρίνατο ὁ Ὀλιβερο.

— Εἶμαι ὁ κύριος Νῶε Κλάυπολ, ὑπέλαβεν ὁ ἄτερος, καὶ εἶσαι ὑπὸ τὰς διαταγὰς μου, εὐγενέστατε. Σύρε ἀνοιξε τῆς πάγκες, βρωμόσκυλο!»

Καὶ ταῦτοχρόνως ὁ κύριος Κλάυπολ, φιλοδώρησας τὸν Ὀλιβερο διὰ λακτίσματος, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐργαστήριον· εἰσῆλθε δὲ μετ' ἤθους ἀξιόπρεπους, καίτοι δυσχερέστατον ἦτο εἰς παιδα, χονδρὴν ἔχοντα κεφαλὴν, μικροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ φυσιογνωμίαν βλακώδη, νὰ φανῆ μεγαλοπρεπῆς εἰς οἰανδήποτε περίστασιν· καὶ πολλῶ μάλλον ὅταν εἰς τὰ φυσικὰ ταῦτα πλεονεκτήματα προσετίθεντο ῥις ἐρυθρὰ καὶ ἐρυθραὶ κηλίδες τοῦ προσώπου. Ὁ Ὀλιβερο ἀφήρесе τὰ παραθυρόφυλλα καὶ ὅταν ἠθέλησε νὰ φέρῃ ἐν τούτων εἰς τὴν μικρὰν αὐλὴν, ἐν ἧ ἀπετίθεντο κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας, ἐκλονίσθη ὑπὸ τὸ βάρος αὐτοῦ καὶ ἔθραυσεν ἓνα ὑελοπίνακα. Ὁ Νῶε προσέτρεξεν ἐπιχαρίτως εἰς βοήθειάν του, τὸν παρηγόρησε βεβαιῶν αὐτὸν ὅτι θὰ τὸ πληρώσῃ καὶ δὲν ἀπηξίωσε νὰ μετὰσχη τῆς ἐργασίας τοῦ Ὀλιβερο. Ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ κατέβη ἐντὸς ὀλίγου, καὶ ἀμέσως μετ' αὐτὸν ἐφάνη ἡ κυρία Σάουαρμπερρυ. Ὁ Ὀλιβερο ἐπλήρωσεν ἀκριβὰ τὸ θραυσθὲν ὑελίον κατὰ τὴν πρόρρησιν τοῦ Νῶε, καὶ ἠκολούθησε τοῦτον κατόπιν εἰς τὸ μαγειρεῖον διὰ νὰ προγευματίσῃ.

«Ἐλα κοντὰ εἰς τὴν φωτιά, Νῶε, εἶπεν ἡ Καρλόττα· σοῦ ἐκράτησα ἀπὸ τὸ πρόγευμα τοῦ ἀφεντικοῦ ἓνα καλὸ κομμάτι λαρδί. Ὀλιβερο, κλείσε τὴν πόρταν ὀπίσω ἀπὸ τὸν κύριον Νῶε· πάρε τὰ κομμάτια τὸ ψωμί ποῦ ἔβαλα ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ σκέπασμα τῆς κασσέλας· νὰ καὶ τὸ τσάι σου· πήγαινε ἔς ἐμὴ γωνιά νὰ τὰ φᾶς καὶ κάμε γρήγορα, γιατί πρέπει νὰ πᾶς νὰ φυλάξῃς τὸ μαγαζί· ἀκούς;

— Ἀκούς, νῶε; εἶπεν ὁ Νῶε Κλάυπολ.

— Τί ἄνοστος ποῦ εἶσαι, Νῶε, εἶπεν ἡ Καρλόττα. Δὲν ἔμπορεῖς νὰ ἀφήσῃς τὸ παιδί ἡσυχο;

— Νὰ τὸ ἀφήσω ἡσυχο; Μὰ μοῦ φαίνεται πῶς ὅλος ὁ κόσμος τὸ ἀφίνει ἡσυχο ἄρκετὰ. Οὔτε πατέρα ἔχει, οὔτε μητέρα γιὰ νὰ τὸ ἀνησυχοῦν· καὶ ὅλοι οἱ συγγενεῖς του τὸ ἀφίνουν ἐλεύθερον νὰ κάμνη ὅ τι θέλει· ἔ! Καρλόττα; Χά! χά!

— Κατεργάρας ποῦ μοῦ εἶσαι!» εἶπεν ἡ Καρλόττα καγχάζουσα.

Ὁ Νῶε τὴν ἐμιμήθη, καὶ ἀκολούθως προσεἶδον ἀμφοτέροι περιφρονητικῶς τὸν ταλαίπωρον Ὀλιβερο Τουίστ, ὅστις ῥιγῶν ἐκ τοῦ ψύχους ἐκά-

θητο ἐπὶ τινος κιβωτίου εἰς τὸ βάθος τοῦ μαγειρείου καὶ ἔτρωγε τὰ λείψανα τοῦ ξηροῦ ἄρτου, ἅτινα εἶχον ἰδιαιτέρως φυλάξῃ δι' αὐτόν.

Ὁ Νῶε ἦτο παιδίον ἐξ εὐσπλαγγνίας ἀνατραφέν, ἀλλ' οὐχὶ ἐν τῷ πτωχοκομίῳ· δὲν ἦτο νόθος, διότι ἠδύνατο νὰναγάγῃ τὴν γενεαλογίαν αὐτοῦ μέχρι τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς του, οἷτινες κατόκου ἐκεῖ που πλησίον· ἡ μήτηρ του ἦτο πλύντρια, ὁ δὲ πατήρ του ἀπόμαχος στρατιώτης μέθυσος, ἔχων ξύλινον πόδα καὶ σύνταξιν δύο πενῶν καὶ ἡμισείας καθ' ἑκάστην. Οἱ ὑπηρεταὶ τῶν παρακειμένων ἐργαστηρίων συνείθιζον ἀπὸ πολλοῦ νὰ ἐκτοξεύωσι κατὰ τοῦ Νῶε ὑβριστικώτατα ἐπιθέτα, ἅτινα πάντα οὗτος ἀνεκτικώτατα ὑπέμενον. Ἀλλὰ τώρα ὅπου ἡ τύχη ἔρριψεν εἰς τὸν δρόμον του ἐν ὄρφανόν, ὅπερ καὶ ὁ ἐλεεινώτατος τῶν ἀνθρώπων ἠδύνατο μετὰ περιφρονήσεως νὰ δακτυλοδεικτῇ, ἐξεδικεῖτο μετὰ τόκου. Εἶναι τοῦτο ἀντικείμενον ἄξιον μελέτης. Βλέπομεν ὑπὸ ποίαν ἀγαθὴν ἔσποιν ἐκδηλοῦται ἐνίοτε ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, καὶ μετ' ὀπίσης δεισιδαιμονίας τὰ αὐτὰ ἀξιάγαστα πλεονεκτήματα ἀναπτύσσονται ἐξ ἑσού εἰς εὐγενέστατον εὐπατρίδην καὶ εἰς ῥυπαρότατον παιδίον τῆς τελευταίας τάξεως.

Πρὸ τριῶν ἡδὴ ἐβδομάδων ἡ ἐνὸς περίπου μηνὸς διέμενον ὁ Ὀλιβερο παρὰ τῷ ἐργοτάβῳ κηδεῶν καὶ ὁ τε κύριος καὶ ἡ κυρία Σάουαρμπερρυ κλείσαντες προηγουμένως τὸ ἐργαστήριόν των, ἐδείπνουν ἐν τῷ μικρῷ ὄπισθεν αὐτοῦ δωματίῳ, ὅτε ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ ἔλαβε πρῶτος εὐσεβάστως τὸν λόγον·

«Ἀκριβὴ μου φίλη. . .»

Ἦθελε νὰ ἐξακολουθήσῃ, ἀλλ' ἡ κυρία Σάουαρμπερρυ ὕψωσε τοσοῦτον ἀποτόμως τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὥστε ἐκόπη εἰς τὸ μέσον.

«Ἐ, τί θέλεις; ἠρώτησεν ἡ κυρία Σάουαρμπερρυ μετὰ δυσαρρεσκείας.

— Τίποτε, ἀκριβὴ μου φίλη, τίποτε, εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ.

— Ἐ! τί εἶπες, ἀνόητε; ἠρώτησεν ἡ κυρία Σάουαρμπερρυ.

— Ὄχι, ἀκριβὴ μου, εἶπε ταπεινῶς ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ· ἐστοχάσθηκα πῶς δὲν ἤθελες νὰ μ' ἀκούσῃς· ἤθελα νὰ εἶπω μοναχά. . .

— Ἐννοια σου, φύλαξε διὰ τὸν εαυτόν σου ὅ τι ἔχεις νὰ μ' εἰπῆς, εἶπε διακόπτουσα αὐτὸν ἡ κυρία Σάουαρμπερρυ. Ἐγὼ εἶμαι κἂν τίποτε. Μὴ ζητήσῃς τὴν γνώμην μου, ἀκούς; δὲν θέλω νὰνακατεῶμαι ἔς τὰ μυστικά σου.»

Καὶ ταῦτα λέγουσα, ἐγέλασε γέλωτα σαρκῶνιον, προμηνύοντα μέλλουσαν καταγιγίδα.

«Μὰ, ἀκριβὴ μου, εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ, ἔχω ἀνάγκην τῆς συμβουλῆς σου.

— Ὅχι, ὄχι! τί χρεῖαν ἔχεις τῆς συμβουλῆς μου, ἀπήντησεν ἡ γυνὴ με ἐπιτετηδευμένον ἦθος· πήγαινε νὰ σε συμβουλευσοῦν ἄλλοι.»

Καὶ ἐπανέλαβε τὸν βεβιασμένον ἐκεῖνον γέλωτα, τὸν φόβον καὶ τρόμον ἐμβάλλοντα εἰς τὸν κύριον Σάουαρμπερρυ. Ἦκολούθει κατὰ τοῦτο τὴν συνήθη γυναικεῖαν διπλωματίαν, τὴν σπανίως ἀποτυγχάνουσαν· ἐξηνάγκαζε τὸν σύζυγόν της νὰ ἐκζητήσῃ ὡς χάριν, ἐκεῖνο, ὅπερ φλογερὰν εἶχεν ἐπιθυμίαν νὰ μάθῃ, καὶ μετὰ μικρὰν ἐρίδα, μὴ διακρέσσασαν δλόκληρα τρία τέτταρα τῆς ὥρας, συγκατένευσε νὰ χορηγήσῃ τὴν ἀδειαν ταύτην.

«Ἦθελα νὰ σου ὀμιλήσω διὰ τὸν μικρὸν Ὀλιβερ, εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ· στέκει καλὰ τώρα αὐτὸ τὸ παιδί.

— Δὲν εἶναι κἀνένα θαῦμα· τρώγει ἄν λύκος, ἀπήντησεν ἡ κυρία.

— Ἡ φυσιογνωμία του δείχνει τόση θλιψί, ὅπου φέρνει συμπάθειαν, ἐξηκολούθησεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ· καὶ τοῦ μοιᾶζει πολὺ γιὰ νὰ κἀνῃ τὸν βωδὸν. ἄκριθὲ μου.»

Ἡ κυρία Σάουαρμπερρυ ὕψωσε τὴν κεφαλὴν ἐκπλαγείσα· ὁ σύζυγός της παρετήρησε τοῦτο, καὶ χωρὶς νᾶφήσῃ καιρὸν εἰς τὴν ἀγαθὴν γυναῖκα νὰ ἐπενέγκῃ τὰς παρατηρήσεις της ἐξηκολούθησε:

«Ὁχι βέβαια βωδὸν διὰ τὰς κηδεῖας τῶν μεγάλων, ἀκριθὲ μου, ἀλλὰ μόνον διὰ τὰς κηδεῖας τῶν παιδιῶν· θὰ ἦναι πρωτοφανὲς πρᾶγμα ὁ βωδὸς νὰ ἔχῃ ἀνάλογον ἡλικίαν μὲ τὸν ἀποθνήσκον. Νὰ ἦσαι βέβαιη, ἀκριθὲ μου, πῶς αὐτὸ θὰ κἀμῃ λαμπρὰν ἐντύπωσιν.»

Τὸ καινοφανὲς καὶ πρωτότυπον τῆς ιδέας ἤρρεσε πολὺ εἰς τὴν κυρίαν Σάουαρμπερρυ, ἥτις ἐδείκνυσεν ἄκραν φιλοκαλίαν εἰς τὰ ζητήματα τἀναγόμενα εἰς τὰς ἐπικηδεῖας πομπάς· ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἤθελε νὰ διακυβείσῃ τὴν ἀξιοπρεπείαν της ἐπιδοκιμάζουσα τὴν γνώμην τοῦ συζύγου της, ἠρκέσθη νὰ τον ἐρωτήσῃ μετὰ πολλῆς πικρίας, πῶς αὐτὴ ἡ ιδέα δὲν τῷ ἤλθε προτέρα εἰς τὸν νοῦν. Ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ συνεπέρανεν εὐλόγως ἐκ τούτου ὅτι ἡ πρότασις αὐτοῦ ἐγένετο ἀσμένως δεκτὴ· ἀποφασίσθη δὲ πάραυτα νὰ μυηθῇ κατ' ἀρχὰς ὁ Ὀλιβερ τὰ μυστήρια τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ νὰ συνοδεύσῃ τὸν κύριόν του εἰς πρώτην εὐκαιρίαν.

Δὲν περιέμεναν ἐπὶ πολὺ πρὸς τοῦτο. Τὴν πρώτην τῆς ἐπαύριον, μετὰ τὸ πρόγευμα, ὁ κύριος Μπάμμπλ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐργαστήριον, καὶ στηρίζων τὴν ράβδον του ἐπὶ τοῦ λογιστηρίου, ἐξήγαγε τοῦ θυλακίου του τὸ μέγα δερμάτινον χαρτοφυλάκιον αὐτοῦ, ἐξ οὗ λαβὼν ἓν τεμάχιον χάρτου, τὸ ἔδωκεν εἰς τὸν κύριον Σάουαρμπερρυ.

«Ἄ! εἶπεν ὁ ἐργολάβος μετὰ χαρᾶς σπύδων· ἄναγνῶσθ αὐτὸ, εἶναι παραγγελία διὰ φέρετρον, ἔ;

1. Καλοῦσιν ἐν Ἀγγλίᾳ βωδοὺς (mutes) τοὺς ἰσταμένους πρὸ τῆς θύρας τοῦ νεκροῦ καὶ συνοδεύοντας τὴν κηδεῖαν θεοράποντας.

— Διὰ φέρετρον κατὰ πρότον καὶ δι' ἐνορικὴν κηδεῖαν ἀκολούθως, εἶπεν ὁ κύριος Μπάμμπλ, κλείων τὸ χαρτοφυλάκιον, ὅπερ ἦτο χονδρὸν ὡς αὐτός.

— Μπαίυτον; εἶπεν ὁ ἐργολάβος παύων τὴν ἀνάγνωσιν καὶ προσβλέπων τὸν κλητῆρα· πρώτην φορὰν ἀκούω αὐτὸ τὸ ὄνομα.

— Στραβοκέφαλοι, κύριε Σάουαρμπερρυ, ἀπεκρίθη ὁ κύριος Μπάμμπλ ὑψὼν τὴν κεφαλὴν· στραβοκέφαλοι καὶ ψωροῦπερήφανοι, δὲν χωνεύω αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους.

— Ψωροῦπερήφανοι; εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ, σαρκαστικῶς μειδιῶν· ὦ, αὐτὸ δὲν ὑποφέρεται!

— Φέρνει κἀνενὸς λύπησιν αὐτὴ ἡ κατάστασις, εἶπεν ὁ κλητῆρ.

— Ἀλήθεια, ἀπεκρίνατο ὁ φερετροπηγὸς ἐπιδοκιμαστικῶς.

— Μόλις προχθὲς ἀκούσαμε καὶ ἡμεῖς τὰ ὀνόματά των, εἶπεν ὁ κλητῆρ· καὶ δὲν θὰ ἔξυραμε τίποτε γι' αὐτοὺς ἂν μία γυναῖκα ποῦ κατοικοῦσε ἔς τὸ ἴδιο σπίτι μ' αὐτοὺς δὲν ἤρκετο νὰ παρακαλέσῃ τὸ ἐνορικὸν συμβούλιον νὰ γείλωμεν τὸν χειροῦργον τῆς ἐνορίας νὰ ἰδῇ μία γυναῖκα ποῦ ἔπνεε τὰ ὀλοίσθια. Ἀλλ' αὐτὸς εἶχε πᾶγει νὰ φάγῃ ὁ βοηθὴς του ὅμως, ὅπου εἶναι νέος καθὼς πρέπει καὶ ἔξυπνος, τοὺς ἔστειλεν ἀμέσως ἓνα γιατρικὸ μέσα ἄσ' ἓνα μπουτιλίτσα, ἀπὸ κείναις ποῦ βάνουν μπουγιὰ τῶν παπουτσιῶν.

— Ἄ! νὰ τί θὰ εἶπῃ νὰ ἦναι κἀνεὶς σθέλτος καὶ γρήγορος! παρετήρησεν ὁ ἐργολάβος.

— Βεβαιότατα, ἐπανέλαβεν ὁ κλητῆρ, ἀλλὰ τί συμβαίνει; Εἰξεύρετε εἰς ποῖον σημεῖον φθάνει ἡ ἀχαριστία αὐτῶν τῶν ἀχαρίστων, κύριε; Ἦμπορεῖτε νὰ πιστεύετε ποτὲ πῶς ὁ ἄνδρας τῆς γυναικὸς ἔστειλε πίσω γιὰ νὰ εἶπῃ πῶς τὸ γιατρικὸ δὲν συμβιβάζεται εἰς τὸ εἶδος τῆς ἀσθενείας τῆς γυναικὸς του καὶ πῶς δὲν θὰ τῆς τὸ δῶσῃ νὰ το πάρῃ; Τάκοῦτ' αὐτά; δὲν θὰ το πάρῃ! Καὶ τί, ἓνα γιατρικὸ ἀπὸ τὰ μοναδικά, ποῦ δὲν εἶναι ὀκτὼ ἡμέραις τώρα τὸ ἔδωκεν εἰς δύο ἐργάτας ἱρλανδοὺς καὶ ἓνα βαστάζο, καὶ ἔγειναν καλὰ· καὶ ποῦ τοῦ τὸ ἔστειλαν χάρισμα, μὲ τὴν μπουτιλίτσα μάλιστα· καὶ νὰ γείλῃ νὰ εἶπῃ πῶς δὲν θὰ τῆς τὸ δῶσῃ νὰ το πάρῃ, κύριε!»

Τὸ ἀνήκουστον τοιαύτης ἀναιδείας, τὸ πᾶν ὄριον ὑπερεξαικοντίζον, παρῳργίζεν ὑπερμέτρως τὸν κλητῆρα· ἐκτύπησε μετὰ θυμοῦ διὰ τῆς ράβδου ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ τὸ πρόσωπόν του κατέστη πορφυροῦν ἐξ ἀγανακτήσεως.

«ὦ! εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ, ποτὲ εἰς τὴν ζωὴν μου. . . .

— Ὁχι, οὐδέποτε! ἀνεκράχασεν ὁ κλητῆρ. Τέτοια ἀτιμῖα ποῦ ἠκούσθη ποτέ· ἀλλὰ τώρα ὅπου ἀπέθανε πρέπει νὰ τὴν θάψωμεν· ἔδω εἰ-

ναι σημειωμένον ποῦ εἶναι τὸ σπίτι τῆς ὄσω γρηγορώτερα, τόσω καλλίτερα.»

Καὶ ὁ κύριος Μπάμπλ, ἐν τῇ παραφορᾷ ἐφόρῃσεν ἀντιστρόφως τὸν τρίκωχον πῖλόν του καὶ ἐξῆλθε κατεσπευσμένως τοῦ ἐργαστηρίου.

«Εἶδες Ὀλιβερ, ἦτο τόσω θυμωμένος ὅπου οὐδὲ ῥώτησε τί κάνεις, εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ πρᾶκτοῦ διὰ τοῦ βλέμματος τὸν κλητῆρα, ὅστις μεγάλως βήμασιν ἐξηκολούθει τὸν δρόμον του.

— Ναί, κύριε,» ἀπεκρίνατο ὁ Ὀλιβερ, ὅστις καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς συνδιαλέξεως εἶχε σταθῆ φρονίμως ποιῶν ὀλίγω παράμερα, καὶ ὅστις ὅλος ἔτρεμεν εἰς μόνην τὴν ἀνάμνησιν τῆς φωνῆς τοῦ κυρίου Μπάμπλ.

Ἦτο ὁμως πάντη περιττὴ τοιαύτη προσπάθεια, ὅπως κρυβῆ ἀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ κυρίου Μπάμπλ· διότι ὁ ἐνοριακὸς οὗτος ὑπάλληλος, εἰς οὗ τὸ πνεῦμα μεγάλην εἶχεν ἐμποιήσει ἐντύπωσιν ἢ πρόρρησις τοῦ κυρίου μὲ τὸ λευκὸν ἐσωκάρδιον, ἐσκέπτετο ὅτι τῶρα ὅτε ὁ ἐργολάβος κηδεῖων εἶχε προσλάβει πρὸς δοκιμὴν τὸν Ὀλιβερ, συμφερότερον ἦτο νὰ ποφεύγῃ ἐπιμελῶς πάντα περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου λόγον, μέχρις οὗ ἀναδεχθῆ εἰς ἐπταετῆ θητείαν τὸ παιδίον, καὶ οὕτως ὀριστικῶς ἀπαλλαγῆ ἡ ἐνορία τοῦ κινδύνου τοῦ νὰ ἐπαναπέσῃ εἰς βάρος αὐτῆς.

«Ἐμπρός, εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ, φέρων τὸν πῖλόν του, ὅσα γρηγορώτερα τελειώσῃς αὐτὴ ἡ δουλειὰ καὶ τόσω τὸ καλλίτερον. Νῶς, τὸ νοῦ σου ἔς τὸ μαγαζί. Ὀλιβερ, φόρεσε τὸ κασκέτο σου καὶ ἔλα κοντά μου.» Ὁ Ὀλιβερ ὑπήκουσε καὶ ἠκολούθησε τὸν κύριόν του εἰς τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός του.

Ἀφ' οὗ διήλθον πρῶτον τὴν πολυπληθεστῆραν καὶ καλλιτέραν συνοικίαν τῆς πόλεως, εἰσέδυσαν ἀκολούθως εἰς στένωπόν τινα, ῥυπαρωτάτην καὶ ἀθλιωτάτην πασῶν τῶν λοιπῶν, καὶ ἔστησαν ἀναζητοῦντες διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν οἰκίαν τῆς θανούσης. Ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ αἱ οἰκίαι ἦσαν ὑψηλαὶ καὶ μεγάλαι, ἀλλὰ πολὺ παλαιαί, κατῶκουν δὲ ἐν αὐταῖς πτωχοὶ ἐκ τῆς τελευταίας τάξεως τοῦ λαοῦ, ὡς εὐχερῶς ἠδύνατο τις νὰ ἴδῃ ἐκ τοῦ ἐλεεινοῦ αὐτῶν ἐξωτερικοῦ, καὶ ἂν δὲν ἔδιδε προσοχὴν εἰς τοὺς εὐαριθμούς ἀνδρας καὶ γυναῖκας, οἵτινες κύπτοντες καὶ μετὰ κόπου διέβαινον τὴν ὁδόν. Αἱ πλεῖσταί τῶν οἰκιῶν ἐκεῖνων εἶχον εἰς τὸ ἰσόγειον ἐργαστήρια, ἐρμητικῶς κεκλεισμένα καὶ εἰς ἐρείπια καταπίπτοντα· μόνον οἱ ἀνώτεροι ὄροφοι αὐτῶν ἦσαν κατωκημένοι. Ἄλλ' ἕτεραι οἰκίαι ἦσαν ἐτοιμόροποι καὶ ὑπερσπαστάζοντο ὑπὸ μεγάλων δοκῶν ἐστερεωμένων εἰς τὸ ἔδαφος· αὗται δὲ ἐφαίνοντο ὡς χρησιμεύουσαι ἀντὶ καταφυγίων τὴν νύκτα εἰς τυχοδιώκτας, διότι πολλὰ τῶν ἀξέστων σκνίδων, αἵτινες ἔφρασσον τὴν θύραν καὶ τὰ παράθυρα, εἶχον ἀποσπασθῆ,

ἀφίνουσαι ὀπὴν δι' ἧς ἠδύνατο νὰ εἰσχωρήσῃ σῶμα ἀνθρώπου. Τὸ ῥυάκιον ἦτο ἀκάθαρτον καὶ λιμνάζον. Καὶ αὐτοὶ οἱ ποντικοὶ, οἵτινες τῆδε κάκεισε ἀνεσκάλευον τὸν βόρβορον, ἦσαν φρικαλέως ἰσχυροί.

Εἰς τὴν θύραν, ἧς ἔμπροσθεν ἔστησαν ὁ Ὀλιβερ καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ, οὔτε ῥόπτρον ὑπῆρχεν οὔτε κώδων. Ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ εἰσέδυσε ψηλαφῆτι εἰς τινα σκοτεινὸν διάδρομον, εἶπεν εἰς τὸν Ὀλιβερ νὰ τὸν ἀκολουθῆ κατὰ πόδας καὶ νὰ μὴ φοβηθῆ, ἀνέβη εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα καὶ προσκόψας εἰς τινα θύραν ἔκρουσεν αὐτὴν σιγά.

Δεκατριετὲς ἢ δεκατετραετὲς κοράσιον ἦνοιξε τὴν θύραν. Ῥίψας ἐν βλέμμα εἰς τὸ δωμάτιον ὁ φερετροπηγὸς εἶδεν ἀμέσως ὅτι αὐτὸ ἦτο τὸ μέρος· εἰσῆλθεν, ὁ Ὀλιβερ ἠκολούθησεν αὐτόν.

Τὸ δωμάτιον ἦτο ψυχρὸν καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ πῦρ· ἀνὴρ τις ἐστηρίζετο μηχανικῶς εἰς τὴν κενὴν θερμάστραν, πλήσιον δ' αὐτοῦ ἐπί τινος σκαμνίου ἐκάθητο γραῖα γυνὴ· εἰς τινα γωνίαν ἐκάθητο πολλὰ ῥακέκνυτα παιδία καὶ εἰς μικρὰν τινα προεξοχὴν ἀντικρῦ τῆς θύρας, ἔκειτο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀντικείμενόν τι, περιετυλιγμένον εἰς παλαιὸν σκέπασμα. Ὁ Ὀλιβερ ῥίψας τὸ βλέμμα ἐπ' αὐτοῦ, ἐρρίγησε καὶ ἐπλησίασεν ἀκουσίως τὸν κύριόν του· καίτοι περιετυλιγμένον, ἀνεγνώρισεν τὸ πτώμα.

Ὁ ἀνὴρ ἦτο ὠχρὸς καὶ κάτισχνος, κοίλους ἔχων ὀφθαλμούς, τὴν δὲ κόμην καὶ τὸ γένειον πολιά. Ἡ γρατὰ ἦτο ἐρρυτιδωμένη, οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἦσαν ζωηροὶ καὶ διαπεραστικοί, οἱ δὲ δύο ἐναπολειπόμενοι αὐτῆ ὀδόντες προεξείχον ἐπὶ τοῦ κάτω χείλους. Ὁ Ὀλιβερ ἐφοβεῖτο ν' ἀτενίσῃ ἀμφοτέρους. Τῷ ἐφαίνοντο μεγάλως ὁμοιάζοντες τοὺς ἀύχμηρους ποντικούς, οὗς εἶδεν ἐν τῇ ὁδῷ.

«Κάνεις νὰ μὴ τὴν ἐγγίξῃ, εἶπεν ὁ ἀνὴρ ὀρμῶν πρὸς τὸν ἐργολάβον, ὅστις προεχώρει πρὸς τὸν νεκρόν. Ὅπισω, ὀπίσω, σὰς λέγω, ἂν θέλετε τὴν ζωὴν σας.

— Ἀνοησίαι, καλὲ μου ἀνθρώπε, εἶπεν ὁ ἐργολάβος ὅστις ἦτο συνειθισμένος εἰς τὴν θέαν τῆς δυστυχίας ὑπὸ πάσας αὐτῆς τὰς ὄψεις· τί ἀνοησίαι εἶναι αὐταί!

— Σὰς λέγω καὶ πάλιν, εἶπεν ὁ ἀνὴρ, συσφίγγων τοὺς γρόνθους καὶ κτυπῶν διὰ τοῦ ποδὸς μανιωδῶς τὸ πάτωμα, σὰς λέγω καὶ πάλιν πῶς δὲν θέλω νὰ τὴν θάψουν· δὲν θὰ ἔμπορῆ νὰ κοιμηθῆ εἰς τὸν τάφον. Τὰ σκουλήκια θὰ τὴν βασανίζουν χωρὶς νὰ εὐρίσκουν τίποτε νὰ φάγουν· μόνον τὰ κόκκαλα τῆς ἔμειναν!»

Ὁ ἐργολάβος οὐδὲν ἀπεκρίθη εἰς τὸν παραληροῦντα ἐκεῖνον δυστυχῆ, ἀλλ' ἐξαγαγὼν ταινίαν ἐκ τοῦ θυλακίου του, ἐγονάτισε πρὸς στιγ-

μὴν πλησίον τοῦ πτώματος, διὰ νὰ λάβῃ μέτρον.

«**Α!** εἶπεν ὁ ἀνὴρ ἐκρηγνύμενος εἰς δάκρυα καὶ γονατίζων πρὸ τῶν ποδῶν τῆς νεκρᾶς· γονατίσατε, γονατίσατε ὅλοι τριγύρω τῆς καὶ ἀκούσατέ με. Ἀπέθανεν ἀπὸ πείναν! ἕως τὴν στυγμὴν ὅπου τὴν ἔπιασεν ἡ θέρμη, δὲν εἰξυρα πῶσω κακὰ ἦτο· ἀλλὰ τότε εἶχε καταντήσει πετσί καὶ κόκκαλο. Οὔτε φωτιὰ εἶχαμεν, οὔτε φῶς· ἀπέθανε ἔς τὰ σκοτεινὰ, ἔς τὰ σκοτεινὰ σὰς λέγω! Δὲν ἐπρόφθασεν οὐδὲ τὰ πρόσωπα τῶν παιδιῶν τῆς νὰ ἰδῇ, ἀλλὰ τὴν ἄκουε νὰ τὰ φωνάζῃ ὅταν ἐψυχομαχοῦσε. Πῆγα ἔς τὸν δρόμον νὰ ζητιανέσω δι' αὐτὴν, καὶ μὲ ἔβαλαν ἔς τὴ φυλακὴν. Ὅταν ἐγύρισα πίσω, ἐψυχομαχοῦσεν. Ἡ καρδιά μου ἐμάλλιασε, νὰ βλέπω πῶς τὴν ἄφικαν νὰ πεθάνῃ τῆς πείνας. Μάρτυς μου ὁ Θεός, ἀπέθανε τῆς πείνας, τῆς πείνας ἀπέθανεν!»

Καὶ τίλλων τὴν κόμην αὐτοῦ, ἐξέπεμψε φρικτὰν ὠρυγὴν, καὶ ἀπλανῆ στρέφων ὄμματα κατέπεσε καὶ ἀφρίζων ἐκυλίετο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Τὰ παιδιά τρομάζαντα ἤρχισαν νὰ κλαίωσιν· ἀλλ' ἡ γραῖα, ἥτις μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης εἶχε μείνει ἀκίνητος καὶ οἰονεὶ ἀδιαφοροῦσα εἰς τὰ περίετρα αὐτῆς διαδραματιζόμενα, τὰ ἐφοβήρισε διὰ νὰ σιωπήσουν· εἶτα λύσασα τὸν λαίμοδετον τοῦ ἀνδρὸς, ὅστις ἔκειτο ἐκτάθην, ἐστράφη κλοουμένη πρὸς τὸν ἐργολάβον.

«**Ἦτο** κόρη μου, εἶπεν ὑποδεικνύουσα διὰ νέουματος τῆς κεφαλῆς τὸ πτώμα, καὶ ὀμιλοῦσα μὲ τὸ τρομασμένον ἦθος βλακῆς, εἶδεχθεστέρα τὴν ὄψιν καὶ αὐτῆς τῆς νεκρᾶς. Θεέ μου! Θεέ μου! Καὶ ποῖος τὸ ἔλεγεν ἐγὼ νὰ ἦμαι τώρα ζωντανὴ καὶ χαρούμενη, καὶ αὐτὴ, ὅπου ἐγὼ τῆς ἔδωσα τὴ ζωὴ ὅταν καὶ ἐγὼ ἤμουν γυναίκα, καὶ αὐτὴ νὰ ἦναι ἔξαπλωμένη ἐκεῖ κάτω, ξερὴ καὶ παγωμένη. Θεέ μου! Θεέ μου! ὅταν τὸ συλλογίζωμαι!... μὰ εἶναι χωρατὰ!... ποῖος τὰ λέει ἀλήθεια!»

Ἐν ᾧ ἡ ἀτυχῆς γραῖα ἔλεγε μετὰ λυγμῶν τὰς ἀσυναρτήτους ταύτας λέξεις, ὁ ἐργολάβος ἤτοιμαζέτο νὰ ἐξέλθῃ.

«**Στάσου!** στάσου! εἶπε διὰ φωνῆς βραγχῶδους καὶ ἀπαισίας· ἡ κηδεῖα θὰ γίνῃ αὔριον, μεθαύριον, ἢ ἀπόψε; Ἐγὼ ὅπου τὴν ἔθαψα πρέπει νὰκολουθῆσαι ἢ ὄχι; Νὰ μοῦ στείλετε καὶ ἕνα μεγάλο ταμπάρο· μὰ νὰ ἦναι ζεστό, πολὺ ζεστό, γιατί κάνει κρύο καὶ τουρτουρίζω· ἔπρεπε νὰ εἶχαμε καὶ γλυκὰ καὶ κρασί· μὰ δὲν πειράζει· στείλατέ μας ψωμί... ἕνα κομμάτι ψωμί καὶ ἕνα ποτήρι νερό... Θὰ μᾶς στείλετε ψωμί, φίλε μου; εἶπε ζωηρῶς ἀρπάζουσα τὸ ἔνδυμα τοῦ κυρίου Σάουαρμπερρυ, ὅστις ἔσπευδε πρὸς τὴν θύραν.

— **Ναί, ναί, χωρὶς ἀμφιβολίαν, εἶπε·** θὰ σας στείλουν κάτι τι· ὅ τι χρειασθῆ.»

Καὶ κατορθώσας νὰπαλλαγῇ τῆς γραΐας ἐξώρ-

μησε πρὸς τὴν κλίμακα, σύρων κατόπιν αὐτοῦ καὶ τὸν Ὀλιβερ.

Τὴν ἐπαύριον ὁ Ὀλιβερ μετὰ τοῦ κυρίου τοῦ ἐπανῆλθον εἰς τὴν οἰκτρὰν ἐκείνην τρώγλην, ἔνθα εἶρον τὸν κύριον Μπάμμυπλ προπορευθέντα αὐτῶν, μετὰ τεσσάρων ἀνθρώπων τοῦ πτωχοκομείου, οἵτινες ἔμελλον νὰ φέρωσι τὸ φέρετρον εἰς τὸν τάφον. Ἐν τῷ μεταξύ ἡ οἰκογένεια εἶχε λάβῃ δύο λίτρας ἄρτου καὶ ἕν τεμάχιον τυροῦ, ἅτινα ἐκόμισεν ὁ κύριος Μπάμμυπλ αὐτοπροσώπως. Παλαιὸς μέλας μανδύας ἐκάλυπτε τὰ ῥάκη τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γραΐας. Τὸ φέρετρον ἐκαρφώθη, οἱ ἀνθρωποι τοῦ πτωχοκομείου ἐφορτώθησαν αὐτὸ εἰς τοὺς ὤμους των καὶ κατέβησαν εἰς τὴν ὁδόν.

«**Τώρα, γρη῏, κύτταξε νὰ ταχύνης** τὸ βῆμά σου, εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ ἀρογήσαμεν ὀλίγω καὶ δὲν πρέπει νὰναγκάσωμεν τὸν ἱερέα νὰ περιμένῃ... Ἐμπρός, βαστάζοι, βαδίζετε ὅσῳ γρηγορώτερα ἠμπορεῖτε.»

Ἐκεῖνοι ἤρχισαν νὰ τρέχωσι διότι τὸ φορτίον των ἦτο ἐλαφρότατον, ἐν ᾧ ἡ γραῖα καὶ ὁ ἀνὴρ ἠκολούθουν αὐτοὺς ὡς ἡδύναντο. Οἱ κύριοι Μπάμμυπλ καὶ Σάουαρμπερρυ ἐβάδιζον ἐπὶ κεφαλῆς ταχεῖ βήματι, ὁ δὲ Ὀλιβερ ἔτρεχε παραπλεύρως τοῦ φερέτρου.

Δὲν ἦτο ὅμως μεγάλη βία, ὡς διετείνετο ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ. Διότι ὅταν ἔφθασαν εἰς τὴν σκοτεινὴν τοῦ κοιμητηρίου γωνίαν, ἔνθα πυκνόβλαστοι κνίδαι καλύπτουσι τοὺς τάφους τῆς ἐνορίας, ὁ ἱερεὺς δὲν εἶχεν ἀκόμη φθάσει, ὁ δὲ νεωκόρος θερμαινόμενος πλησίον τῆς ἐστίας τοῦ ἱερατείου, τοὺς ἔκαμε νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι μάλιστα μετὰ μίαν ὥραν θὰ ἔλθῃ. Κατὰ συνέπειαν ἀπέθεσαν τὸ φέρετρον εἰς τὸ χεῖλος τῆς τάφου· ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γραῖα πεοιέμενον εἰς τὸν βόρβορον, ἐν ᾧ ἔπιπτε βροχὴ ψυχρὰ καὶ διαπεραστικὴ, παιδιά δὲ τινα ῥακένδυτα ἐκ περιεργείας προσδραμόντα ἐπαιζον τὸ κρυπτόν ὀπισθεν τῶν τάφρων καὶ μὲ ἠνωμένα σκέλη ὑπερεπήδον τὸ φέρετρον· ὁ Σάουαρμπερρυ καὶ ὁ Μπάμμυπλ, φίλοι στενοὶ τοῦ νεωκόρου, συνεθερμαίνοντο μετ' αὐτοῦ καὶ ἀνεγίνωσκον τὴν ἐφημερίδα.

Τέλος ἀφ' οὗ πλέον τῆς ὥρας ἀνέμενον, ὁ κύριος Μπάμμυπλ, ὁ Σάουαρμπερρυ καὶ ὁ διάκονος διηυθύνθησαν ἐν τάχει πρὸς τὸ μνήμα, καὶ ταῦτοχρόνως ἐπεφάνη ὁ ἱερεὺς, ὅστις βαδίζων προσεπάθει νὰ φορέσῃ τὸ περιτραχήλιόν του. Ὁ κύριος Μπάμμυπλ ἐπέπληξεν ἐν ἡ δύο παιδιά διὰ νὰ παύσωσι τὰ παίγνια των, ὁ δὲ σεβασμιώτατος ἱερεὺς, ἀφ' οὗ ἐντὸς τεσσάρων λεπτῶν ἀνεγνώσε τὴν νεκρικὴν ἀκολουθίαν, παρέδωκε τὸ περιτραχήλιόν του εἰς τὸν νεωκόρον καὶ ἀνεχώρησε.

«**Τώρα, Μπίλλ, ρίξε χῶμα,**» εἶπεν ὁ Σάουαρμπερρυ πρὸς τὸν νεκροθάπτην.

Τὸ ἔργον ἦν εὐχερέστατον, διότι ἡ τάφος

ἦτο τόσῳ γεμάτη, ὥστε τὸ τελευταῖον φέρετρον ὀλίγους πόδας μόνον ἔκειτο κάτω τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους. Ὁ νεκροθάπτης ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ φέρετροῦ ὀλίγα πτυάρια χώματος, τὸ ἐπάτησε μὲ τὸὺς πόδας του, ἔφερε τὸ πτύον ἐπ' ὤμου καὶ ἀπεμακρύνθη παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν παιδίων, λυπουμένων διότι τόσῳ ταχέως ἐτελείωσεν ἡ διασκέδασίς των.

«Ἐλα, ἐμπρός, καλέ μου ἄνθρωπε, εἶπεν ὁ Μπάμπυλ, κτυπὼν ἐλαφρὰ διὰ τῆς χειρὸς τὸν ὄμον τοῦ δυστυχοῦς πτωχοῦ· θὰ κλείσουν τὸ κοιμητήριον.»

Ἐκεῖνος, ὅστις οὐδὲν κίνημα εἶχε κάμει ἀφ' οὔτου ἔφθασεν εἰς τὸ χεῖλος τῆς τάφρου, ἔρριγισεν, ὕψωσε τὴν κεφαλὴν, ἠτένισεν ἀσκαρδαμυκτὴ τὸν ὀμιλήσαντα αὐτῷ, ἔκαμε τινα βήματα, καὶ ἔπεσε λιπόθυμος. Ἡ γραῖα παράφρων, μεγάλως οὔσα ἐνησχολημένη εἰς τὴν ἀπώλειαν τοῦ μανθίου της, ὅν ἔλαβεν ὀπίσω ὁ ἐργολάβος, δὲν ἠδύνατο νὰ δώσῃ προσοχὴν εἰς ἄλλο τι. Δι' ἀφθόνου ψυχρολουσίας κτώρθωσαν νὰ συνέλθῃ εἰς ἑαυτὸν ὁ λιποθυμήσας, ἀπέθεσαν αὐτὸν σῶον καὶ ἀβλαβῆ ἔξω τοῦ κοιμητηρίου, καὶ ἀφ' οὗ ἐκλείδωσαν τὴν θύραν ἕκαστος ἀπῆλθεν εἰς τὰ ἴδια.

«Ἐ! Ὀλιβερ, ἠρώτησεν ὁ Σάουαρμπερρυ, ὅταν ἐπέστρεψαν εἰς τὸ ἐργαστήριον· πῶς σοῦ ἐφάνη; σοῦ ἄρεσε;

— Πολὺ καλὰ, σὲρ, σ' εὐχαριστῶ, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον μετὰ τινα ἐνδοιασμόν· ἀλλὰ πάλιν ὄχι καὶ τόσον καλὰ.

— Μπα, θὰ συνειθίσης Ὀλιβερ, εἶπεν ὁ Σάουαρμπερρυ· καὶ δὲν θὰ σε νοιάζει καθόλου ὅταν συνειθίσης.»

Ὁ Ὀλιβερ θὰ ἐπεθύμει πολὺ νὰ μάθῃ ἂν ὁ κύριός του ἔκκαμε πολὺν καιρὸν ἕως οὗ συνειθίσῃ· ἀλλὰ φρόνιμον ἐνόμισε νὰ μὴ κάμῃ τοιαύτην ἐρώτησιν, καὶ ἐπέστρεψε μετὰ τοῦ κυρίου του οἰκαδε ἀναλογιζόμενος ὅσα εἶδε.

*Ἐπεται συνέχεια.

**Π

ΚΑΘΗΚΟΝ—ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ

(Ἐκ τῶν τοῦ Σμάιτς περὶ Χαρακτῆρος.)

Τὸ καθήκον εἶναι ὀφειλὴ παντὸς ἀνθρώπου ἐν τῷ κόσμῳ· ὁ μὴ ἐξοφλῶν αὐτὴν περιπίπτει εἰς τὴν δυσμένειαν τῶν πλησίων καὶ καταγγέλλεται ὡς ἠθικῶς ἀναξιόχρεως. Εἶναι ὑποχρέωσις, εἶναι χρέος, καὶ πρὸς πληρωμὴν αὐτοῦ ἀπαιτοῦνται ἐκούσιαι προσπάθειαι καὶ ἀδιάκοπος καὶ ἐπίμονος ἐργασία.

Τὸ καθήκον περιβάλλει πᾶσαν τὴν ὑπαρξίν μας. Ἀρχεται ἀπὸ τοῦ οἴκου, ἐνθα τὰ τέκνα ἔχουσι καθήκοντα πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ οἱ γονεῖς πρὸς τὰ τέκνα, ἐνθα ὑπάρχουσιν ὡσαύτως καθήκοντα ἀμοιβαῖα μετὰξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, μετὰξὺ κυρίων καὶ ὑπηρετῶν. Ἐκτὸς δὲ τοῦ οἴκου ὑπάρχουσι καθήκοντα μετὰξὺ φίλων καὶ γειτόνων, μετὰξὺ ἀνωτέρων καὶ ὑποδεστέρων ὑπαλ-

λήλων, μετὰξὺ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων.

«Ἀπόδοτε οὖν, λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, τὰς ὀφειλάς· τῷ τὸν φόρον, τὸν φόρον· τῷ τὸ τέλος, τὸ τέλος· τῷ τὸν φόβον τὸν φόβον· τῷ τὴν τιμὴν, τὴν τιμὴν. Μηδεὶ μὴδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκεν.»

Ὁ ἡμέτερος λοιπὸν βίος ἀποτελεῖ διηνεκὴ ἐκπλήρωσιν καθηκόντων ἀφ' ἧς ἡμέρας εἰσερχόμεθα εἰς αὐτὸν, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἀπερχόμεθα. Ἐχομεν καθήκοντα πρὸς τοὺς ἀνωτέρους, καθήκοντα πρὸς τοὺς κατωτέρους, καθήκοντα πρὸς τοὺς ἴσους, καθήκοντα πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, καθήκοντα πρὸς τὸν Θεόν. Ὅσάκις πρόκειται νὰ ποιήσωμεν χρῆσιν δυνάμεώς τινος ἡμῶν, παρίσταται καὶ ἐπιτέλεισις καθήκοντος· διότι εἴμεθα ἐπιστάται ἐπιφορτισμένοι τὴν διοίκησιν τῶν ἐμπιστευθεισῶν ἡμῶν δυνάμεων ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τοῦ πλησίον.

Τὸ διηνεκὲς αἶσθημα τοῦ καθήκοντος εἶναι ὁ ἀληθὴς στέφανος τοῦ χαρακτῆρος. Τοῦτο εἶναι τὸ στήριγμα τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς ἐπικινδυνωδεστέρας αὐτοῦ στιγμὰς· ἄνευ τούτου κλονίζεται καὶ πίπτει εἰς τὴν πρώτην πνοὴν τῆς δυστυχίας καὶ τοῦ πειρασμοῦ, ἐνῶ καὶ ὁ ἀσθενέστατος ἀνθρώπος ὑπὸ τούτου ἐμπνεόμενος πληροῦται δυνάμεως καὶ θάρρους. «Τὸ καθήκον, λέγει ὁ Κ. Γιαμεζόν, εἶναι ὁ πηλὸς, ὁ συνδέων τὰ μέρη τοῦ ἠθικοῦ οἰκοδομήματος· ἄνευ αὐτοῦ ἡ ἰσχὺς, ἡ ἀγαθότης, ἡ νόνησις, ἡ ἀλήθεια, αὐτὸς ὁ ἔρωσ, δὲν δύνανται νὰ ὑπάρξωσιν ἐπὶ πολὺ· ὅλον δὲ τότε τὸ οἰκοδόμημα τοῦ βίου καταρρέει καταλείπον ἡμᾶς ἐν μέσῳ τῶν ἐρειπίων τοῦ ἐκπεπληγμένου ἐπὶ τῆ συμφορᾶ.»

Τὸ καθήκον βασιζέται ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης, τὴν ὁποῖαν ἐμπνέει ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, ἡ τελειότερα αὕτη παράστασις τοῦ ἀγαθοῦ. Τὸ καθήκον δὲν εἶναι αἶσθημα, ἀλλ' ἀρχὴ, ἥτις διεισδύει εἰς τὸν βίον, ἐκδηλουμένη ἐν τε τοῖς τρόποις καὶ ταῖς πράξεσι, ταῖς ἀπορροούσαις ἐκ τῆς συνειδήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἐλευθέρως αὐτοῦ βουλήσεως.

Ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσεως ἀναφαίνεται ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ καθήκοντος, καὶ ἡ μεγαλειότερα διάνοια, ἡ λαμπροτέρα, ἡ μὴ ὑποκειμένα εἰς τὸν κανόνα αὐτῆς καὶ τὸν ἔλεγχον εἶναι ἀσθενὲς φῶς ἱκανὸν ν' ἀποπλανήσῃ ἡμᾶς. Ἡ συνειδήσις ὑψοῖ τὸν ἀνθρώπον· αὕτη εἶναι ὁ ἠθικὸς ἀρχηγὸς τῆς καρδίας, κυβερνᾷ ὅ,τι ἀγαθὸν εἰς τὰς πράξεις ἡμῶν, τὰς σκέψεις, τὴν πίστιν, τὸν βίον καὶ διὰ τῆς ἐπιδράσεως αὐτῆς καὶ μόνης ἐντελῶς ἀναπτύσσεται ὁ ἐντιμος καὶ εὐγενὴς χαρακτήρ.

Ἡ συνειδήσις ἐν τούτοις καὶ ἐὰν ὀμιλήσῃ μεταλλοφώνως εἰς μάτην θέλει ὀμιλήσει, μὴ ὑποστηριζομένη ὑπὸ ἐνεργοῦ θελήσεως. Ἡ θέλησις ἐλευθέρως δύναται νὰ ἐκλέξῃ μετὰξὺ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, ἀλλ' ἡ ἐκλογὴ αὕτη οὐδεμίαν